

EL CAS DE L'ASSIGNATURA PROJECTES ESCOLARS D'EDUCACIÓ FÍSICA

Albert Juncà i Pujol

L'assignatura *Projectes escolars d'educació física* ha estat pensada per tal de ser avaluada a partir d'una proposta d'avaluació formativa. Aquest fet afecta tant l'estructura de l'assignatura com les tasques que s'hi han anat plantejant. A continuació s'exposa l'assignatura, la seva proposta d'avaluació i algunes consideracions presents i futures que tenen la intenció d'afavorir el debat i la reflexió al voltant de la concreció de l'avaluació formativa a les nostres assignatures.

CONTEXT DE LA PROPOSTA

L'assignatura està situada al quart curs del Grau de Mestre d'Educació Primària de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes (FETCH) de la Universitat de Vic (UVic). És una assignatura optativa de l'itinerari de l'especialització d'Educació Física. El nombre d'alumnes que cursen l'assignatura és de 40, i es troben repartits en dos grups de 20, el grup de matí i el grup de tarda.

LA PROPOSTA D'AVALUACIÓ FORMATIVA

L'assignatura té com a objectiu més destacat “elaborar, analitzar i avaluar projectes d'EF interdisciplinars”. Mentre que les principals competències a assolir són “tenir habilitats per treballar i comunicar-se en un equip interdisciplinar”, “saber aplicar els coneixements teòrics a la pràctica” i “ser capaç de reflexionar i avaluar els propis processos d'aprenentatge i la pròpia pràctica”.

Un dels elements clau del plantejament de l'assignatura i conseqüentment de la seva avaluació formativa és l'ús del campus virtual de la UVic. El campus virtual permet que tots, alumnat i professor, puguin mostrar i compartir amb la resta de la classe les seves produccions. Així, mentre l'alumnat hi exposa en moments concrets l'evolució del seu treball i tots poden observar-lo, agafar-ne els aspectes més interessants, comentar les mancances o els aspectes més destacats que hi troben; també el professor pot saber en tot moment el procés dels seus alumnes. A més, el professor també pot situar al campus documents amb exemples de bones pràctiques dels diferents exercicis encomanats, permetent així que l'alumnat també pugui conèixer l'abast i les limitacions del seu treball i noves maneres de poder-lo millorar. L'ús del campus, a més de ser una manera de poder avaluar l'aprenentatge de tothom, també permet ser una eina per crear i compartir coneixement.

L'assignatura s'avalua i s'estructura a partir de diferents tasques. Aquestes, però, es poden dividir en tres grups: la tasca principal, el conjunt de tasques complementàries i la prova de tancament. Tal com es pot veure a la figura 1, les tasques es troben repartides al llarg de l'assignatura de tal manera que permetin reforçar l'elaboració de la tasca principal des del primer dia de l'assignatura.

Elaboració d'un projecte educatiu és la tasca principal de l'assignatura. I al voltant d'aquesta tasca es vehicula tota la proposta d'avaluació formativa. La tasca consisteix a crear, en grups de 4 alumnes, un projecte educatiu relacionat amb l'educació física que tingui com a context d'implantació un dels centres de pràctiques on l'alumnat du a terme les seves pràctiques del mateix curs. Aquest projecte ha d'estar relacionat amb altres àrees i pot estar obert a altres espais fora del context de l'escola (el barri, la ciutat, les zones verdes i l'entorn natural, la piscina, les colònies...).

Tal com s'ha exposat en alguns dels capítols anteriors, una tasca no és necessàriament per ella mateixa formativa, sinó que això depèn en bona part de la manera com es desenvolupa. És per això que l'elaboració del projecte no ha seguit la proposta “tradicional” de recollir i avaluar la tasca els darrers dies de classe i un cop

el projecte ja estava del tot definit; sinó que la mateixa tasca del projecte presentava diferents moments i situacions d'avaluació que permetien l'aprenentatge i al mateix temps l'avaluació en relació al propi projecte i als projectes dels altres grups.

Inici assignatura							Final assignatura				
TASQUES DE L'ASSIGNATURA	Tasca 1. Elaboració d'un projecte										SETMANA DE REVISIÓ
	Tasca 2. Lectures, bibliografia, webgrafia, altres projectes...										
	Tasca 3. Què és i què ha de tenir un bon projecte										
	Tasca 4. La veu de l'experiència										
	Tasca 5. Assaig temàtica específica projecte										
	Tasca 6. Graella d'avaluació dels projectes										
							Tasca 7. Tast Proj.				
								Tasca 8. Proj-Fòrum			
									Tasca 9. Av. Indiv. P		
									Tasca 10. Prova		

Taula 1: Tasques d'avaluació de l'assignatura, distribució temporal i moments d'avaluació (X).

Les altres tasques de l'assignatura (les anomenades complementàries) es troben situades en diferents moments de l'assignatura. Aquestes tasques aborden aspectes concrets dels projectes, i tenen com a propòsit, a més de servir per assolir les diferents competències de l'assignatura, revertir en l'elaboració d'un projecte més elaborat, més complet. La majoria d'aquestes tasques tenen diferents moments de valoració. Així, no es tracta de lliurar-les el dia acordat i rebre una nota, sinó que al llarg de l'assignatura, de diferents maneres, es presenten parts de la tasca o la tasca completa i se'n rep un tipus de *feedback* (de característiques diferents segons la tasca i el moment) que permet a l'alumnat (i també al professor) conèixer la qualitat de la tasca i obtenir alhora eines per tal de millorar-la. A continuació s'exposen algunes d'aquestes altres tasques així com les seves intencions i característiques d'avaluació.

- **Bibliografia, lectures, projectes, webgrafia.** Durant l'assignatura el professor, i també els alumnes, posen a disposició de tot l'alumnat diferents documents que uns i altres creguin interessants per millorar l'aprenentatge en relació als projectes escolars. Així, cada punt del tema té, d'entrada, una bibliografia específica que es treballa a classe i s'aplica en alguna de les tasques de l'assignatura. A més, bona part de les tasques de l'assignatura tenen com a punt a valorar l'aportació i el lligam de "nova bibliografia" pertinent. A banda d'això, l'assignatura compta amb una etiqueta a la xarxa social Twitter (#mepuvic) en la qual tothom pot penjar-hi enllaços, comentaris i tota mena d'informació de profit relacionada amb l'assignatura. Aquesta tasca transversal es troba present al llarg de tota l'assignatura.

- **Què és i què ha de tenir un "bon" projecte?** Per grups l'alumnat ha d'elaborar un document breu que reculli els aspectes principals que tot projecte hauria d'acomplir. Per fer-ho disposa de bibliografia específica aportada pel professor i, a més, se li demana que n'aporti de nova i pertinent. Aquest document es comparteix amb la resta d'alumnat via campus virtual i és la base d'una sessió conjunta del grup-classe per debatre aquesta qüestió. Aquest document i la seva posada en comú també constitueix el punt d'inici per a l'elaboració de la graella d'avaluació dels projectes.

- **Graella d'avaluació dels projectes.** En grups de 3-4 l'alumnat ha d'elaborar (i justificar) prenent com a base els documents de la tasca *Què és i què ha de tenir un "bon" projecte?* una proposta d'avaluació dels projectes que es duran a terme a l'assignatura. Al voltant de l'elaboració de la graella es desenvolupen diferents exercicis. Així, un cop presentada la primera proposta de graella, aquesta és avaluada críticament pel grup de tarda de l'assignatura (o pel de matí si es tracta de la graella del grup de tarda) i es retorna als seus autors. Aquesta avaluació té nota (la posa el professor) però és només sobre la valoració del grup avaluador. D'aquesta manera, els informes de millora de les diferents propostes d'avaluació solen ser més ben elaborats i, consegüentment, més profitosos pel grup que ha fet la proposta d'avaluació.

Les valoracions de l'informe, així com les idees extretes d'altres propostes d'avaluació (totes les propostes i valoracions es poden consultar al campus virtual), poden ser incorporades a la proposta de cada grup. Finalment, cada grup torna a lliurar la seva proposta millorada d'avaluació dels projectes. I un cop fet això, cada grup-classe escull la millor proposta i, si s'escau, s'acaba de perfilar entre tots. Aquesta proposta definitiva serà l'eina que tant el professor com l'alumnat haurà de tenir en compte a l'hora d'acabar de realitzar el seu projecte, perquè serà l'instrument amb el qual es durà a terme l'avaluació de la tasca principal de l'assignatura.

- **La veu de l'experiència.** Sota aquest títol hi ha la tasca de presentar "críticament" i de manera oral a la resta de la classe un projecte escolar. Per fer-ho, prèviament cada alumne ha d'entrevistar dos mestres (un dels quals, com a mínim, ha de ser d'educació física) que hagin tingut relació amb projectes escolars, i n'ha de recollir l'experiència. Així, l'alumne ha de passar pel seu sedàs les informacions que els mestres li hagin exposat (projectes, problemàtiques, encerts, consells...) i les ha de convertir en informació útil per la resta de la classe.
- **Assaig sobre una temàtica específica dels projectes.** Cada alumne ha d'elaborar en el decurs dels primers dos terços de l'assignatura una petita recerca sobre un aspecte concret dels projectes. La tasca es lliura via campus virtual per tal que tothom hi pugui tenir accés i així extreure'n ensenyaments que puguin ser aplicats al seu projecte. Les temàtiques dels assaigs són diverses i es trien en funció dels interessos de cada alumne. Tanmateix, el professor també suggereix algunes temàtiques (com s'escull un projecte, qui el tria, l'avaluació dels projectes, els principals esculls per tirar-lo endavant...). La tasca té dos moments de *feedback*. En el primer, cada alumne exposa la seva temàtica i les principals línies de reflexió que ha trobat. Aquesta sessió permet que la resta d'alumnes suggereixin idees sobre l'enfocament de la temàtica i fonts útils per al seu desenvolupament. En el darrer, amb l'assaig ja lliurat, l'alumne rep el comentari dels companys i el comentari i la nota del professor. En relació a aquesta tasca, cal dir que a la tasca principal de l'assignatura (l'elaboració d'un projecte) es té en compte l'ús pertinent dels assaigs dels companys.
- **Tast dels projectes.** Cada grup ha de preparar una sessió de classe per tal de presentar el seu projecte. En el decurs d'aquesta sessió la resta del grup-classe ha de poder conèixer els objectius del projecte, així com participar d'una concreció en forma de minisessió pràctica d'alguna sessió o característica genèrica del projecte. Cada alumne participant a la sessió tast dels seus companys ha d'elaborar un breu document (màxim d'una pàgina) sobre els aspectes més destacables o millorables del projecte dels companys i de la seva posada en escena. Aquest full li servirà de "tiquet d'entrada" a la següent tasca: el *projecte-fòrum*.
- **Projecte-fòrum.** Al tram final de l'assignatura, i un cop efectuats tots els "tasts dels projectes", es dediquen dues sessions a posar-los en comú. Aquesta tasca està pensada per compartir, debatre i millorar el projecte presentat pels companys. Amb les aportacions de tots els que han participat al tast i que vénen al projecte-fòrum havent reflexionat sobre el projecte dels companys via "tiquet d'entrada", cada grup rep diferents *feedbacks* que poden incorporar al seu projecte.
- **Informe de millora d'un projecte.** Amb tots els projectes ja lliurats, cada alumne, a partir de la graella d'avaluació dels projectes exposada anteriorment, fa un informe de millora d'un projecte dels companys. Aques-

ta avaluació és retornada (via campus virtual) a cada grup. I això permet la realització de la darrera tasca de l'assignatura: l'*examen o prova escrita de tancament*.

La darrera tasca de l'assignatura és l'*examen o prova escrita de tancament*. Cada alumne, individualment i davant de l'ordinador amb connexió a internet, i amb tots els seus apunts, ha de procurar respondre críticament les valoracions dels tres o quatre informes de millora dels companys sobre el seu projecte. A la prova es valora especialment que les argumentacions favorables o desfavorables a les consideracions aparegudes als informes tinguin una base acadèmica (i que es basin en la bibliografia i els coneixements treballats en el decurs de l'assignatura). A més d'això, cada alumne ha d'incloure a la prova la seva pròpia avaluació "crítica" del seu projecte, tot destacant-ne i valorant-ne de manera argumentada els punts forts i febles.

LA NOTA DE L'ASSIGNATURA

Les diferents tasques i exercicis de l'assignatura tenen un pes diferent en la configuració de la nota final de l'assignatura (vegeu fig 2). Sobre la tasca principal, l'elaboració del projecte, recau el 40% de la nota final. Aquesta nota parteix de la qualificació que fa del treball el professor, però acaba sent ponderada pel conjunt de notes del grup que fa el projecte. Així, cada membre del grup s'autoavalua i també avalua els companys en relació a la seva feina, implicació i característiques de treball en equip de cadascun d'ells.

Formant part d'una altra nota, els lliuraments parcials del projecte són part del percentatge d'Assistència i Participació (AiP). Així, donant pes a aquests altres lliuraments es pretén augmentar la qualitat de les tasques que al seu torn han de servir per proporcionar millors *feedbacks* a tot l'alumnat i revertir en un millor projecte.

Les tasques agrupades a AiP suposen també el 40% de la nota final. Per tal d'optar a aquesta nota cal assistir i participar a classe en gairebé totes les sessions, especialment en aquelles on s'hagi de debatre, compartir o elaborar tasques concretes. D'aquesta manera, l'assistència sense haver fet la tasca prèvia (o si s'escau, sense fer la tasca del dia a classe) o l'elaboració de la tasca sense participar en la seva presentació i discussió no permet la nota màxima d'aquest apartat. L'assaig individual (15%) també forma part d'aquest grup de tasques.

- El projecte (40%).
- Tasques complementàries -Assistència i participació- (40%):
 - * Lliuraments previs i tasques relacionades amb el projecte (25%)
 - ◆ Què és i què ha de tenir un bon projecte?
 - ◆ La veu de l'experiència
 - ◆ Graella d'avaluació
 - ◆ Informe de millora
 - ◆ Lliurament esborrany del projecte
 - ◆ Sessió tast
 - ◆ Projecte-fòrum
 - * Assaig (15%)
- Prova de tancament (20%)

Taula 2: Tasques d'avaluació i percentatge de la nota final de l'assignatura.

Finalment, la prova individual final de tancament suposa el 20% de la nota de l'assignatura.

Per tal d'aprovar l'assignatura s'ha d'acomplir la condició *sine qua non* d'aprovar, un cop ponderat, el projecte (treure un cinc), i arribar amb la suma de les altres notes conjuntament amb la del projecte també al cinc.

ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE LA PROPOSTA D'AVALUACIÓ

La implementació d'aquesta proposta ha presentat i presenta alguns punts que cal tenir en compte. A continuació se n'assenyalen i se'n comenten alguns.

En primer lloc, i per encoratjar a tothom a dissenyar avaluacions d'aquests tipus, voldria assenyalar que el producte final en forma de treballs i tasques dels alumnes ha estat molt interessant. De fet, en general és molt millor que el que s'obté proposant un tipus d'avaluació més tradicional. Això té una repercussió directa amb la satisfacció de l'alumnat, amb el nombre d'aprovat i amb les notes que s'obtenen a l'assignatura. Així, si l'alumnat segueix l'assignatura sol aprovar-la i amb bona nota. En paraules de dos alumnes:

(...) m'agradaria destacar l'opció que proporciona l'avaluació formativa de "refer" o de "seguir construint" els treballs de l'assignatura. Ens hem trobat amb assignatures que únicament demanen treballs, els corregeixen i te'ls tornen amb una nota o una altra. Però, donades aquestes circumstàncies jo em pregunto si aprenem o no, és a dir, si allò que ens han marcat com a no correcte ho podem modificar o no. A l'assignatura *Projectes escolars* no ha estat així, ja que els treballs que ens demanaven no eren entregats sense una revisió a l'aula o sense haver comentat abans amb els companys i companyes de classe la feina feta. Crec que aquest és un punt molt positiu a favor de l'avaluació formativa, és a dir, permetre que els i les alumnes puguin refer o modificar la seva feina a partir de les observacions donades pels companys i companyes o el professorat.

L'assignatura ens permet en moltes situacions traspasar el paper d'alumne universitari i passar a actuar com a mestres. Aquest fet fa que en totes les tasques sempre puguis tenir un moment de reflexió, posada en comú i millora de tot allò que vas treballant. (...) Trobo molt important que el paper del professor de la universitat posi aquesta confiança en les opinions dels futurs mestres, ja que amb aquest "traspàs de poders" momentani de poder opinar, valorar i avaluar els diferents treballs es farà des d'un punt de vista de crítica constructiva i sempre per millorar i aprendre tots junts dels errors, i sobretot, dels encerts de tots els companys de classe.

Ara bé, aquell alumnat que per les raons que sigui esperava fer exclusivament un bon treball o un bon examen de tancament, o bé que no assisteix ni participa a les sessions té molt més difícil poder-la aprovar. En aquest mateix sentit, al professor que imparteix l'assignatura treballar d'aquesta manera li permet gaudir-ne més i tenir més oportunitats d'aprendre, també, de les aportacions dels alumnes. A tall d'exemple, tant els projectes presentats com els assaigs solen constituir una font de nous aprenentatges molt destacada.

En relació a aspectes més concrets de l'avaluació, caldria apuntar d'entrada que el fet que moltes de les tasques de l'assignatura presentin respostes obertes ha provocat que alguns dels estudiants manifestessin incomoditat o inseguretat a l'hora d'elaborar les seves propostes. La pregunta "això, ben bé, com s'ha de fer?", o "com sé si això està bé?", ha aparegut a l'inici de l'assignatura. Tanmateix, a mesura que l'estudiant anava veient el funcionament de l'assignatura i copsava la manera d'obtenir aquesta informació (a partir de bibliografia, de productes dels altres companys, de posades en comú, de *feedbacks* del professor, de graelles d'avaluació...) aquestes inquietuds han anat desapareixent. Tot i això, crec que caldria tenir més cura en aquest punt, i proporcionar més estructures de bastida que disminuïssin aquest neguit inicial d'alguns alumnes. Aquest altre alumne ho exposa de manera semblant:

Els *feedbacks* que es realitzen en l'avaluació formativa són els que permeten l'aprenentatge dels alumnes (...). Per tant, crec que és imprescindible partir d'una guia (la del professorat) que permeti afrontar les situacions noves amb més seguretat. També és important la idea de "bastida" relacionada amb l'aprenentatge que defensen alguns pedagogs o psicòlegs de renom o la idea de constructivisme, ja que d'aquesta manera els i les alumnes van compartint els seus dubtes i comentaris amb el professorat, i tenen l'oportunitat d'adequar la feina que se'ls demana.

També, el fet que algunes tasques impliquessin la necessitat de mobilitzar i relacionar diferents coneixements, molts dels quals apresos en altres assignatures, feia que l'alumne mostrés alguna resistència a l'hora d'emprendre la tasca. Li suposava "més feina" o més esforç. Sobretot si ho comparava amb una tasca tancada, concreta i emmarcada únicament en una única assignatura. Per exemple, en la tasca d'entrevistar diferents mestres, més d'un alumne demanava tenir un guió d'enquesta ja fet i proporcionat pel professor. En el context de l'assignatura això tenia poc sentit, però era evident que si hagués estat així l'alumnat s'estalviava haver d'elaborar-ne una. En aquest sentit, m'atreiria a dir que la resistència a aquest esforç extra també s'ha pogut vèncer en la major part dels casos quan l'estudiant ha anat veient que l'aprenentatge que obtenia compensava aquest esforç. Un alumne ho exposava d'aquesta manera:

L'avaluació formativa ens ha permès seguir el fil de la classe a tots i cadascun dels alumnes, ja que a l'haver de portar feina preparada des de casa, a la sessió de treball dirigit ens obligava a mirar tots els conceptes fets fins llavors per tenir-ho tot a punt. Així, un cop a classe podíem compartir i comentar la nostra feina amb la de tot el grup-classe i l'aportació del professor. Per tant, gràcies a l'enriquiment general que ens aportaven les diverses opinions a l'aula podíem modificar i adequar els treballs el màxim possible.

Un altre dels punts més sensibles a l'hora de dur a terme aquesta proposta d'avaluació rau en aquelles tasques que demanen a l'alumne una avaluació dels seus companys. Per experiència en altres assignatures, en les quals la nota que l'alumne posava al company li revertia directament, la proposta acabada d'exposar només contemplava aquesta situació en la valoració del treball de grup. En la resta de tasques, el que el company rebia dels altres alumnes era un informe amb o sense nota (de caràcter merament informatiu) que no tenia incidència en la seva nota. En canvi, qui sí que tenia nota era l'alumne que feia l'informe. I això, al mateix temps, provocava que la tasca de retorn (de *feedback*) del company forçosament fos de més qualitat i, conseqüentment, més profitosa per a qui la rebia.

Com a consell a l'hora de proposar una avaluació d'aquest tipus aconsellaria al professor que la vulgui dur a terme que la tingui planificada cert temps abans d'iniciar l'assignatura. Això és perquè, per tal que funcioni correctament, caldria que l'alumnat conegués de bon principi tot el que se li demanarà i la temporització d'aquestes demandes. D'aquesta manera, a banda de poder-se planificar més bé la feina i tenir més clars els objectius i requeriments de l'assignatura, s'afavoreix la seva regulació, i també és més probable que es faci seva la proposta.

Per concloure aquest punt, i amb quest exemple d'aplicació, diria que la falta d'entrenament de l'alumnat (i també del professor que basteix la proposta) a l'hora de treballar d'aquesta manera és un dels principals obstacles per dur a terme aquestes avaluacions. Ara bé, això significa que aquest impediment és clarament resoluble. Només es tracta de continuar-hi insistint, de millorar les propostes que es facin i de procurar que cada vegada siguin més les assignatures que emprin aquesta manera d'avaluar.